

Sygn. akt I UK 57/04

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Herbert Szurgacz (przewodniczący)

SSN Krystyna Bednarczyk

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Dorota Białek

w sprawie z wniosku J. R.

z udziałem zainteresowanych: M. R.i E. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.

o umorzenie należności wobec funduszu alimentacyjnego,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 2 grudnia 2004 r.,

kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w O.

z dnia 21 listopada 2003 r., sygn. akt IV Ua .../03,

oddala kasację.

Uzasadnienie

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 30 kwietnia 2003 r., sygn. akt AL. 12263/15 odmówił umorzenia J. R. zadłużenia alimentacyjnego za okres od 1 grudnia 1994 r. do 15 marca 2003 r. w łącznej kwocie 11.70,02 zł.

Decyzję powyższą zaskarżył J. R. zarzucając, iż ZUS nie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, nie zbadał realnych szans odwołującego na znalezienie pracy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wniósł o jej oddalenie argumentując, iż organ może umorzyć zaległości jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, których to jednak nie dopatrył się w przypadku J. R.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z dnia 11 września 2003 r., sygn. akt IV U .../03 oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, iż Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 28 stycznia 1994 r. podwyższył zasądzone wcześniej wyrokiem od J.R. na rzecz M. R. alimenty do kwoty 450.000 zł. miesięcznie. Egzekucja roszczeń alimentacyjnych okazała się jednak bezskuteczna.

ZUS decyzją z dnia 27 grudnia 1994 r. przyznał M. R. świadczenie z funduszu alimentacyjnego w kwocie 450.000 zł., która to kwota była aktualizowana w oparciu o kolejne tytuły wykonawcze.

J. R. mieszkający w K. nie posiada własnych gruntów, jego możliwości finansowe zostały ocenione na kwotę 200 zł miesięcznie. Od dnia 1 lipca 1998 r. zarejestrowany jest w Urzędzie Pracy w L. jako bezrobotny bez prawa do zasiłku. Ostatnią wpłatę na rzecz zadłużenia alimentacyjnego wpłacił w dniu 15 lipca 1998 r. Od dnia 2 lipca 2002 r. wnioskodawca podjął leczenie przeciwalkoholowe, a w utrzymaniu pomagają mu matka i siostra.

Sąd Rejonowy podniósł, iż art. 17 ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) stanowi, iż ZUS może w szczególnie uzasadnionych przypadkach umorzyć należności funduszu alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentów. Ustawodawca nie zawarł

katalogu szczególnie uzasadnionych przyczyn, z powodu których umorzenie byłoby możliwe, wobec czego ocena tych przyczyn należy do uznania organu ZUS. Dlatego też Sąd nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji ZUS.

Od powyższego wyroku J. R. wniósł apelację, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 2001 r. przez jego niezastosowanie, a także art. 17 ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym poprzez jego niezastosowanie.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z dnia 21 listopada 2003 r., sygn. akt IV Ua .../03 zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 30 kwietnia 2003 r. w ten sposób, że umorzył w stosunku do wnioskodawcy należności objęte powyższą decyzją.

Sąd Okręgowy uznał, że sytuacja J.R. stanowi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa w art. 17 ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym, dlatego należało umorzyć w stosunku do wnioskodawcy należności wymienione w zaskarżonej decyzji ZUS. Za umorzeniem, według Sądu drugiej instancji, przemawiał również fakt, że w okresie ostatnich 5 lat egzekucja należności okazała się bezskuteczna a wnioskodawca nie posiada żadnego majątku ani dochodów.

Kasację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając go w całości w związku z występowaniem w sprawie zagadnienia prawnego o precedensowym znaczeniu dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw.

Skarżący podniósł, że gdyby uznać sytuację zaistniałą w przedmiotowej sprawie za szczególnie uzasadniony przypadek, o jakim stanowi przepis art.17 ustawy o funduszu alimentacyjnym to przesłanka do umorzenia byłaby spełniona. Jednakże w dotychczasowej judykaturze sądowej a w szczególności w judykaturze Sądu Najwyższego kwestia ta nie została dostatecznie wyjaśniona. Istnieje więc potrzeba wykładni przesłanki z art. 17 ustawy o funduszu alimentacyjnym w zakresie rozumienia określenia "szczególnie uzasadniony przypadek" , gdyż dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia w niniejszej sprawie budzi poważne wątpliwości.

Za podstawę kasacji wskazano naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 17 ustawy z 18 lipca 1974 o funduszu alimentacyjnym (t.j. Dz. U. z 1991 Nr 45, poz. 45 ze zm.) przez przyjęcie, że w "szczególnie uzasadnionym przypadku" mieści się sytuacja typowa, jak również naruszenie przepisów postępowania poprzez nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.

Wskazując na powyższe wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, względnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji ubezpieczonego gdyby podstawa naruszenia przepisów postępowania okazała się nieuzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 18 ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym przewidziane w tej ustawie decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydają właściwe organy tego Zakładu zaś od decyzji (wszystkich wydawanych w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego w oparciu o ustawę z dnia 18 lipca 1974 r.), o których mowa w ust. 1, przysługują środki odwoławcze przewidziane dla odwołań w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Wymienione w tych przepisach decyzje podejmowane są w indywidualnych sprawach dotyczących ubezpieczeń społecznych - art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - od których, zgodnie z ust. 2 tego przepisu, przysługuje odwołanie do właściwego sądu według zasad określonych w przepisach k.p.c.

Przepis art. 17 ustawy upoważnił ZUS do umorzenia należności wobec funduszu alimentacyjnego między innymi od osób zobowiązanych do alimentów w „szczególnie uzasadnionych wypadkach”. Decyzja ta ma charakter uznaniowy, przepis ten bowiem nie określa kryteriów dla podjęcia takiej decyzji.

Z powyższego wynika wniosek pozwalający na wyrażenie stanowiska, że decyzja organu rentowego odmawiająca umorzenia zaległości z funduszu alimentacyjnego osobie zobowiązanej do alimentów, podlega merytorycznej kontroli sądu, który w przypadku wniesienia od decyzji odmownej odwołania, ocenia czy zachodzą szczególnie uzasadnione wypadki pozwalające na takie umorzenie.

Skarżący nie zarzuca w kasacji naruszenia przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy, a więc należy uznać, że i Sąd Najwyższy związany jest ustalonymi w sprawie faktami wywiedzionymi w postępowaniu dowodowym przeprowadzonym przez niższe instancje. Wskutek powyższego ocena Sądu drugiej instancji, co do występowania w przedmiotowej sprawie wyjątkowych okoliczności, lub posługując się językiem przepisu art. 17 ustawy o funduszu alimentacyjnym „szczególnie uzasadnionego wypadku” przemawiającego za umorzeniem w stosunku do wnioskodawcy zadłużenia alimentacyjnego, nie podlega ocenie Sądu Najwyższego.

Zarzut skarżącego w postaci naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy uznał za niezasadny, gdyż o uchybieniu przepisowi art. 328 § 2 k.p.c. można mówić jedynie wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawierało danych pozwalających na kontrolę tego orzeczenia.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.